

Безлюдна Віта Валеріївна, *д. пед. н., професор,
професор кафедри іноземних мов
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
(м. Умань)*

ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Ключові слова: іношомовна освіта, іноземні мови, вища освіта, Європейський Союз.

Інтенсивні політичні й культурні зміни в Європі постійно піднімають питання мовної політики та її впливу на розвиток освітньої сфери. Сьогодні, в зв'язку з процесом «глобалізації», можна спостерігати дві суперечливі тенденції навіть в рамках Європейського Союзу (ЄС). З одного боку, помітно прагнення до монолінгвізму, який виражається в домінуючій ролі англійської мови в інститутах ЄС. З іншого боку, у зв'язку з міграційними процесами відбувається збільшення кількості мов і культур, які мають співіснувати разом тим чи іншим чином.

Результати дослідження 2005 року показали, що 28% населення країн ЄС розмовляли двома іноземними мовами. Найбільш популярними мовами вважалися англійська, французька та німецька, за якими слідували іспанська та російська. За результатами опитування 2006 року, вже 56% (+3 позиції) володіли, принаймні, однією іноземною мовою. При цьому країнами з найбільш високим рівнем мультилінгвізму є Люксембург, де 99% населення стверджують, що володіють двома іноземними мовами; Нідерланди (97%) і Латвія (95%).

Опитування проведене Єврокомісією в лютому-березні 2012 «Спеціальний Євробарометр, Європейці і їх мови», яке охопило 27 європейських країн і в якому брали участь 27 000 європейців з різних соціальних і вікових груп показало, що у європейських громадян сформувалося позитивне ставлення до мультилінгвізму:

1. Майже всі європейці (98%) вважають оволодіння іноземними мовами корисним для майбутнього їхніх дітей; 88% визнають користь вивчення іноземних мов для них самих.

2. Майже три чверті європейського населення (72%) погоджуються з метою ЄС, що всім європейцям слід знати, щонайменше, дві іноземні мови; 77% вважають, що підвищення рівня іншомовної освіти має стати пріоритетним напрямком європейської політики в галузі освіти.

3. Більше половини (67%) вважають англійську мову однією з найбільш корисних для себе. Серед інших мов найчастіше називали німецьку (17%), французьку (16%), іспанську (14%) і китайську (6%) [2].

Аналіз наукової літератури показав, що велика увага приділяється мовній різноманітності й формуванню плюрилінгвальних навичок на всіх етапах освіти, однак особливої актуальності це питання набуває саме на рівні вищої освіти. Враховуючи глобалізаційні виклики та вимоги майбутніх роботодавців, студенти мають поряд із набуттям ключових академічних знань і формуванням відповідних навичок розвивати мовні, бажано плюрилінгвальні навички, необхідні для їх майбутньої професійної діяльності. Деякі університети в Європі вже вимагають певного рівня володіння мовами як необхідну вимогу до вступу не лише за філологічними чи лінгвістичними спеціальностями, а й на всі навчальні курси. Документи ЄС також підкреслюють важливість диверсифікації мовної освіти в системі вищої освіти шляхом розширення, впровадження, підвищення якості й цілеспрямованості викладання мов в системі вищої освіти з урахуванням контексту навчання протягом усього життя.

Завдяки глобалізації та враховуючи міжнародну мобільність студентів і викладачів, бажання залучити до себе як найбільше іноземних студентів та студентів із числа іммігрантів, англійська мова стала другою мовою викладання в багатьох закладах вищої освіти, тому і більшість початкових матеріалів та підручників пропонуються англійською. Майже всі університети презентують свої вебсторінки різними мовами, що свідчить про те, що всі вони

докладають особливих зусиль для залучення до себе іноземних талановитих студентів і як результат – додаткове фінансування. Згідно численних Рекомендацій ЄС та Ради Європи, дуже багато університетів надають змогу вивчати іноземні мови студентам-нефілологам, варто наголосити, що майже половина з них пропонує студентам вибір із більше ніж чотирьох мов [1].

Нині у матеріалах Європейської комісії відзначаються нові тенденції, покликані забезпечити успіх освітньої політики: це диверсифікація, віртуалізація, відкритість. Диверсифікація [3] розглядається як інструмент, що дозволяє особистості в будь-який час і з будь-яким рівнем знання іноземної мови отримати нові знання в лінгвістичній галузі.

Важливим інструментом диверсифікації як індивідуалізації мовної освіти є впровадження інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) в процесі вивчення іноземних мов. Європейський проект віртуальної мовної освіти V-Lang «Creative and Open Language Training in Virtual Worlds» (Віртуальне навчання мови «Креативне та відкрите мовне навчання у віртуальних світах») [4] є складовою частиною Ключової активності 3 - Інформаційні та комунікативні технології. Основною метою проекту є створення віртуального 3D простору, присвяченого вивченню іноземних мов. З одного боку, проект підтримує викладачів у вирішенні проблем, що відносяться до сучасних інструментів навчання, з іншого боку, пропонує сучасну можливість вивчати мови. Проєкт V-Lang націлений на просування інноваційних форм навчання іноземних мов за допомогою застосування інформаційно-комукаційних технологій у створення та впровадження мовних курсів.

Крім технологій, що виконують демонстраційну функцію, все більшого поширення набувають технології фасилітації навчання. Вони можуть працювати в синхронному режимі реального часу (наприклад, Skype, Moodle, віртуальні класи) або в асинхронному режимі у вигляді блогів або подкастів (оцифрований запис або радіопередача, розміщена в Інтернеті для завантаження на персональні аудіоплеєри). Можливим є і те, що асинхронні

технології будуть замінюватися синхронними, оскільки вони дають більше можливостей для вивчення мови, створюючи автентичне мовне середовище. Ще одним кроком вперед в технологічному аспекті є мобільні технології, які вже зараз знаходяться в тренді мовного навчання.

Отже, аналіз документів ЄС у сфері політики іншомовної освіти, починаючи з 2005 року до тепер показав, що переваги знання іноземних мов не ставляться під сумнів ні в Україні, ні в країнах, що входять до ЄС. Сучасні тенденції розвитку іншомовної освіти в ЄС пов'язані з процесами інтеграції, інтернаціоналізації, диверсифікації та відкритості і спрямовані на формування спільних цінностей, підходів та вимог до реалізації освітнього процесу в контексті розвитку мовних навичок особистості на усіх етапах навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Петриченко Н. Європейський Досвід впровадження плюрлінгвізму в систему освіти / Н. Петриченко // Нова парадигма. 2017. - Вип. 132. С. 52-64. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nopa_2017_132_8
2. Мовна політика ЄС: мова рідна і дві іноземні. - Режим доступу: <http://osvita.ua/languages/article/6795/>
3. Special Eurobarometer 386 «Europeans and their Languages». URL: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf
4. «Promoting Language Learning and Linguistic Diversity» (2004–2006) on 27 July 2003. URL: http://ec.europa.eu/languages/eu-language-policy/action-plan-for-languages_en.htm 13. An Action Plan 2004 – 2006. URL: http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11068_en.htm